

педагогической деятельности с учетом требований, предъявляемым будущему специалисту творческой профессионально-педагогической деятельностью.

Ключевые слова: профессиональная самоактуализация, будущий преподаватель экономики, университет непедагогического профиля, креативный менеджмент обучения.

Serozhnykova R.K.

WAYS OF INCREASE OF PROFESSIONALLY-PEDAGOGICAL EDUCATION IN THE UNIVERSITY OF NON PEDAGOGICAL PROFILE

In the article direction of professional self actualization of future teacher of economy as process, sent to realization own professionally meaningful individual- creative features is examined in the article, adequate and active display them in educational and educational professionally-pedagogical activity taking into account requirements, produced to the future specialist by creative professionally-pedagogical activity.

Key words: professional self actualization, future teacher of economy, university of unpedagogical type, creative management of teaching.

УДК 378.094.371.388

Аржанцева Т.В.

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ ЯК ОСНОВА ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

У статті здійснено намір розглянути актуальні проблеми організації і проведення педагогічної практики студентів, а також професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника у контексті оновлення школи й сучасної мовної політики в Україні та європейському освітньому просторі.

Ключові слова: організація і проведення педагогічної практики, професійна підготовка майбутнього вчителя-словесника, професійно-компетентнісний підхід.

Стаття присвячена актуальній проблемі вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів з урахуванням сучасних тенденцій в оновленні гуманітарної освіти.

Педагогічна практика є одним з основних елементів формування професійної компетентності словесника. Вона покликана підготувати студентів до самостійного та цілісного виконання функцій учителя російської мови та літератури.

Під час самостійної педагогічної діяльності у школі студенти мають можливість виробляти професійні навички, удосконалювати сформовані методичні уміння, спостерігати й аналізувати уроки російської мови та літератури, творчо використовувати досвід учителів школи.

Процес формування фахової компетентності майбутнього вчителя є однією з головних проблем педагогіки.

Як відзначає С.О.Колода, “Компетентність вчителя мови в останні роки набуває все більшої актуальності у зв’язку із трансформацією соціального досвіду, підвищенням вимог до рівня спеціаліста, оновленням та реформуванням сфери освіти” [3: 4].

Викладання методики російської мови у вищому навчальному закладі в контексті Болонського процесу підвищує необхідність удосконалення підготовки майбутніх учителів.

Мета цієї праці полягає у розгляданні питань, пов’язаних із пошуком шляхів удосконалення підготовки професійно-компетентнісного вчителя-філолога у контексті оновлення загальноосвітньої школи й сучасної мовної політики в Україні.

Матеріали статті можуть бути корисними для викладачів методики вищих навчальних закладів, учителів середніх шкіл та студентів-практикантів гуманітарних факультетів.

Проблеми вдосконалення педагогічної практики з урахуванням сучасних тенденцій в оновленні гуманітарної освіти розглянуто у чималому колі наукових праць.

Питання вдосконалення фахової підготовки майбутнього вчителя, шляхи підвищення ефективності професійної компетентності словесника та проблеми поліпшення організації і проведення педагогічної практики досліджують К.Є. Безукладніков, В.Ф.Дороз, Н.М. Калашнікова, О.Є Карпушина, С.О. Колода, Р.А. Кравець, Г.П. Кузнецова, Р.П. Мільруд, О.О. Оганесянц, М.І.Пентилюк, С.В. Роман, О.М. Серняк, І.В. Соколова, Г.В. Сорокових, Л.В. Тазьміна, І.В. Шумова, О.І. Ярмолевич та багато інших науковців.

Уже кілька років поспіль розгляданню цих проблем присвячується міжнародна науково-практична конференція в Горлівському державному педагогічному інституті іноземних мов [2; 3].

Намір автора статті – узагальнити досвід роботи кафедри методики викладання філологічних дисциплін Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського з організації педагогічної практики у школі студентів-філологів 4-го курсу факультету слов'янської філології та журналістики, а саме висловити деякі методичні прийоми, які сприяють підвищенню якості підготовки майбутніх учителів-філологів.

Викладачами кафедри для підготовки студентської аудиторії до педагогічної практики, а згодом і до професійної діяльності розроблено і систематизовано навчально-методичні матеріали, зміст яких спрямований на формування методичної культури майбутнього вчителя-словесника [1].

Відомо, що головним критерієм ефективності педагогічної практики є професійна компетентність студентів. Вагомості у цьому напрямі набувають не тільки вміння і бажання студентів користуватися педагогічними, психологічними, методичними та іншими науковими знаннями, але й проблема самооцінки студентом власної професійно-педагогічної діяльності та оцінювання і аналіз професійно-педагогічної діяльності вчителів-словесників і колег-практикантів. Саме тому студентам пропонується схема аналізу уроків, що відвідують практиканти у навчальних закладах під час пасивної практики, спостерігаючи за педагогічною діяльністю вчителів і колег-практикантів:

1. Дата проведення уроку, клас, прізвище викладача чи студента-практиканта, який проводив урок.
2. Кількість присутніх учнів.
3. Тема та мета уроку.
4. Зв'язок матеріалу уроку з попередніми та наступними темами.
5. Обладнання уроку (використання ТЗН, наочність, ілюстрації та ін.)
6. Тип уроку.
7. Характеристика макроструктури уроку.
8. Хронометраж кожного етапу уроку. Логічні зв'язки між структурними елементами уроку.
9. Методичні прийоми, що використовуються для пояснення та закріплення матеріалу.
10. Оцінка ступеня реалізації мети уроку.
11. Загальна оцінка результативності уроку.
12. Зауваження та побажання.

Робота за даною схемою виключає можливість формального ставлення до пасивної практики та допомагає студентам здобути максимум інформації, яка необхідна для того, щоб зробити ефективними власні уроки, дає студенту можливість досягнути й пройти шлях педагогічного дослідника.

На етапі активної педпрактики студенту необхідно навчитись створювати проект власного уроку. З цією метою розроблена наступна схема:

1. Яка загальна характеристика засвоєння школярами навчальної програми на час проведення уроку?
2. Чи реальна намічена мета уроку?

3. Яким чином здійснити колективно-розподільну діяльність?
4. Що планується вивчати? Навіщо?
5. Яка роль теоретичного матеріалу в предметі, що вивчається?
6. Чи достатньо глибоко розробник проекту сам володіє теоретичним матеріалом?
7. Які лінгвістичні поняття необхідно засвоїти учням? На які інші поняття вони спираються? Для яких є базовими?
8. Що повинні знати учні про поняття, які вивчаються?
9. Істотні характеристики понять, які повинні бути в центрі уваги учнів.
10. Які навчальні дії повинні здійснювати учні для того, щоб засвоїти ці поняття та загальний спосіб дій?
11. Яким чином учнів залучити до рішення навчальної задачі?
12. Як спроектувати здійснення решти етапів вирішення навчальної задачі?
13. Чи існують реальні труднощі, з якими можуть зіткнутися школярі, що вирішують навчальні задачі?
14. Які помилки можуть припустити учні? Засоби їх попередження.
15. Які критерії засвоєння навчального матеріалу?
16. Загальний висновок про реальність і припущення стосовно ефективності проекту.

Відповідаючи на ці питання у процесі підготовки до уроку, студент вимушений глибоко замислюватися над тим, що саме, з якою метою та в якій формі він планує подати учням.

Для формування стійких професійно вагомих умінь та навичок майбутньому вчителю необхідно усвідомити сильні та слабкі боки самостійної практичної діяльності. Грамотно здійснювати самоаналіз уроку практикантам допомагає така схема:

1. Чи співпадає мета уроку з його кінцевим результатом? У чому відбивається розрив?
2. Чи вдалося здійснити програму, яка була намічена? Якщо ні, то чому?
3. Чи сприяла форма організації колективно-розподільної діяльності реалізації мети уроку, що була поставлена? Якщо ні, то чому?
4. Чи була створена на початку уроку ситуація успіху? Яким чином?
5. Охарактеризувати взаємодію етапів уроку.
6. Виокремити найбільш сильні та слабкі етапи уроку з точки зору якості їх здійснення та впливу на кінцевий результат уроку.
7. Як був організований контроль (проходив як самостійна дія чи був залучений до складу інших дій; під контролем знаходився процес виконання дій чи його результат)?
8. Учні спиралися на свою власну оцінку чи на оцінки вчителя?

Нарешті, для об'єктивності оцінки якості роботи практикантів у школі методистами кафедри розроблені чіткі критерії оцінювання результатів педагогічної практики.

Оцінку “відмінно” (А/90 – 100 балів) студент може отримати, якщо він на високому науковому, методичному та організаційному рівні проводив уроки та позакласні заходи; обґрунтовано та ефективно вирішував навчально-виховні завдання, раціонально застосовував різноманітні прийоми та методи навчання, що активізують пізнавальну діяльність школярів; урахував вікові особливості та індивідуальні відмінності школярів; підтримував дисципліну в класі; виявив добре знання психолого-педагогічної теорії; самостійно і доцільно добирав дидактичний матеріал; помічав помилки учнів і вчасно та коректно їх виправляв; епізодично користувався конспектом і протягом уроку вміло корегував свою діяльність.

Оцінка “добре” (В/82-90, С/75-81) ставиться студенту у тому випадку, якщо він на достатньому науковому та методичному рівнях проводив навчальні та позакласні заходи; успішно вирішував навчальні та виховні завдання, однак недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації пізнавальної діяльності учнів; виявив знання психолого-педагогічної теорії у доборі навчального та дидактичного матеріалів, але

припускався незначних помилок у побудові та проведенні занять; помічав і виправляв більшість помилок учнів; різними засобами активізував пізнавальну діяльність учнів, але не завжди здійснював індивідуальний підхід до них; епізодично користувався конспектом, у деяких випадках не міг скорегувати свою заплановану діяльність.

Оцінку “задовільно” (Д/67-74, Е/60-66) студент може отримати, якщо він припускався помилок у реалізації навчально-виховних завдань; недостатньо ефективно застосовував психолого-педагогічну теорію; не завжди був спроможний встановити контакт з учнями; під час аналізу занять не виявляв чи не розумів сутності та причин помилок і недоліків; допускав мовні та мовленнєві помилки і не помічав у багатьох випадках помилок учнів; методи та прийоми навчання, які використовувалися на уроках і позакласних заходах, не були спрямовані на активізацію пізнавальної діяльності школярів; протягом уроку не здійснювався індивідуальний підхід до школярів.

Оцінка “незадовільно” (FX/35-59, F/1-34) виставляється студенту, якщо на уроках, які він проводив, не забезпечувалася дисципліна; допускалися серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу; студент виявив поверхові знання психолого-педагогічної теорії та несерйозно ставився до своєї роботи.

Знання критеріїв оцінювання є потужним мотиваційним чинником, що стимулює прагнення студентів до найвищого результату.

Важливою формою підсумкового контролю за проходженням студентами-філологами практики стала конференція, яка проводиться наприкінці самостійної педагогічної роботи у школі. На підсумковій конференції студенти виступають зі звітами про проходження практики. У виступах вони аналізують позитивні і негативні сторони самостійної педагогічної діяльності, розповідають про цікаві методичні знахідки вчителів-словесників, демонструють наочні матеріали, що зробили самостійно, загострюють увагу на впровадженні інноваційних методів навчання учителями та колегами-практикантами.

У методистів кафедри методики викладання філологічних дисциплін традицією стало особливу увагу звертати на труднощі, які відчувають студенти під час проведення уроків. У цьому сенсі підсумкова конференція становить собою джерело важливої інформації, яка допомагає методистам та керівнику практики узагальнювати проблеми, що виникають у практикантів під час здійснення педагогічної діяльності. За допомогою отриманої на підсумковій конференції інформації вони мають змогу формулювати проблемні питання і виносити їх на спеціальне опрацювання під час аудиторних занять зі студентами наступних років навчання.

Експериментальні дослідження та аналіз спостережень за проходженням студентами-філологами 4-го курсу факультету слов'янської філології та журналістики педагогічної практики у школі довели, що методичні розробки фахівців кафедри методики викладання філологічних дисциплін Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського, спрямовані на удосконалення її організації, сприяють надбанню майбутніми вчителями-словесниками професійних навичок.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аржанцева Т.В., Бондаренко Л.А. Педагогическая практика как составляющая формирования профессиональной компетенции учителя-филолога / Т.В. Аржанцева, Л.А. Бондаренко // Диалог культур. Теория и практика преподавания языка. Материалы 2 Международной научно-практической конференции, посвященной 30-летию первого выпуска иностранных студентов филологического факультета 6-8 сентября 2007 г. – Симферополь: Изд-во “ДОЛЯ”, 2008. – С. 57-66.
2. Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів: Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції / [За ред. С.В.Роман]. – Горлівка: Вид-во ГДППМ, 2007. – 180 с.
3. Якість вищої мовної освіти: шляхи вдосконалення організації і проведення педагогічної практики студентів-філологів: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції / [За ред. С.В.Роман]. – Горлівка: Вид-во ГДППМ, 2010. – 275 с.

Аржанцева Т.В.

**ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРАКТИКА СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ КАК ОСНОВА
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА**

В статье сделана попытка рассмотреть актуальные проблемы организации и проведения педагогической практики студентов, а также профессиональной подготовки будущего учителя-словесника в контексте обновления школы и современной языковой политики в Украине.

Ключевые слова: организация и проведение педагогической практики, профессиональная подготовка будущего учителя-словесника, профессионально-компетентностный подход.

Arzhantseva T.V.

**TEACHING PRACTICE OF STUDENTS-PHILOLOGISTS AS THE BASIS OF OCCUPATIONAL
TRAINING OF A FUTURE LANGUAGE AND LITERATURE TEACHER**

An attempt to examine the actual problems of organizing and carrying out teaching practice of student and also occupational training of future language and literature teachers in the context of school renewal and the modern policy in Ukraine.

Key words: organizing and carrying out teaching practice, occupational training of future language and literature teachers, professional-competence approach.

УДК 378.016:53

Благодаренко Л.Ю.

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ
ПРОГРАМИ З ФІЗИКИ ДЛЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ
НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

У статті досліджуються методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до використання програми з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів. Запропоновано методіку ознайомлення студентів зі структурою та змістом програми з фізики.

Ключові слова: базова фізична освіта, програма з фізики для загальноосвітніх навчальних закладів.

Відомо, що актуальною проблемою сьогодення є підготовка для педагогічної роботи висококваліфікованих кадрів, які будуть здатні забезпечити якісну загальну середню освіту. І ця проблема дедалі загострюється. При цьому в умовах ринкових відносин змінюються вимоги до учителя і, відповідно, до його підготовки. Це спонукає до удосконалення освітнього процесу у вищих педагогічних навчальних закладах, що виявляється в орієнтації на впровадження сучасних концепцій розвитку знань і умінь майбутніх учителів.

Педагогічна освіта є багатокомпонентною системою, натомість найбільш важливим компонентом підготовки майбутніх учителів фізики стає формування здатності до оновлення змісту, форм та методів навчання. Реалізувати ці завдання молоді вчителі зможуть лише за умови сформованості в них конкретних методичних умінь, а саме: розроблення адекватних методик відповідно до цілей і умов навчально-виховного процесу з фізики; моделювання навчально-виховного процесу з урахуванням завдань навчання і розвитку, змісту і структури наукового знання. Таким чином, проблематика нашого дослідження зумовлена необхідністю оновлення підготовки майбутніх учителів фізики до професійної діяльності, що забезпечить засвоєння ними повного складу спеціальних знань, професійних дій та соціальних відносин, дозволить сформувати професійно значущі якості особистості. При цьому слід наголосити, що підготовка учителів фізики є справою загальнодержавного значення, оскільки реалії